

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Επιμέλεια:
Ομάδα Φιλολόγων της
Ωθησης

Τετάρτη, 23 Μαΐου 2012
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ Α'

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω διεθνών συμφωνιών:

- α. Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878)
- β. Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ (1939)
- γ. Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- α. σελ. 63-65 «Το 1878, ... στη Νοτιοανατολική Ευρώπη».
- β. Η ανυποχώρητη θέση του Χίτλερ σε σχέση με την προσάρτηση της «ελεύθερης πόλης» του Ντάντσιχ απέναντι στις κυβερνήσεις Γαλλίας και Μ. Βρετανίας ενισχύθηκε σελ. 113 «από την υπογραφή ... διαμελισμού της Πολωνίας».
- γ. σελ. 156 «Μετά τη λήξη ... δημιουργία κοινού νομίσματος».

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Ο Κριμαϊκός Πόλεμος έληξε με τη νίκη και τον θρίαμβο της Ρωσίας.
- β. Η Θεσσαλία παραχωρήθηκε στην Ελλάδα από την Πύλη (1881) μετά από σύσταση του Συνεδρίου του Βερολίνου (1878).
- γ. Η Συνθήκη Ειρήνης, που υπογράφηκε στο Βουκουρέστι την 28η Ιουλίου / 10η Αυγούστου 1913, κατακύρωσε την Κρήτη στην Ελλάδα.
- δ. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε αμέσως μετά τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.
- ε. Μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Μπολσεβίκους (Οκτώβριος 1917) ο Λένιν ευνοούσε την ειρήνη για λόγους εσωτερικούς.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε τη διαμάχη μεταξύ Υψηλάντη και Φιλικών αφενός και των προκρίτων της Πελοποννήσου αφετέρου, καθώς και τις επιδιώξεις των δύο αυτών παρατάξεων κατά το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

σελ. 30 «Προέκυψε τότε ... των δύο παρατάξεων»

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε τα τεχνολογικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από τους δύο αντιπάλους συνασπισμούς κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, και να προσδιορίσετε τον ρόλο τους στη διεξαγωγή του.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

σελ. 79 «Για τη λύση ... όπλα των εμπολέμων»

ΟΜΑΔΑ Β'**ΘΕΜΑ Γ1**

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης και την πορεία υλοποίησής τους μέχρι το 1932.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α'

[Ο Βενιζέλος αναλύει τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής του πολιτικής]
 «Η πολιτική αυτή συνίστατο πρώτον εις τήν αποκατάστασιν σχέσεων με τήν Μεγάλην Μεσογειακήν Δύναμιν, τήν γείτονά μας Ίταλίαν, σχέσεων ὅσον εἶναι δυνατόν ἐγκαρδίων καί ἀναλόγων μέ ἐκείνας, τάς ὁποίας ἔχει ἡ Ἑλλάς ἐπί ἕνα ὅλον αἰῶνα μέ τήν Γαλλίαν καί Ἀγγλίαν. Δευτέρα βᾶσις τῆς εξωτερικῆς μας πολιτικῆς ἦτο νά ἐκκαθαρίσωμεν τάς διαφοράς μας ὄχι μόνο μέ τήν Γιουγκοσλαβίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Σερβικῆς ζώνης τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καί μέ τήν Τουρκίαν καί μετά ταύτην μέ τήν Βουλγαρίαν καί τήν Ἀλβανίαν, διότι συμφέρον ἡμῶν ἦτο νά φθάσωμεν, ἂν ἦτο

δυνατόν, καί μέ αὐτά τά κράτη εἰς μίαν πλήρη ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος καί τήν ἴδρυσιν στενῶν σχέσεων φιλίας, μολονότι ἡ φιλία μας μέ τάς δύο τελευταίας γειτονικάς χώρας ἤρχετο εἰς δευτέραν μοίραν. Τρίτη βᾶσις ἦτο ἡ ἐπιμελής ἀποφυγή τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἀπό οἰονδήποτε ἐκ τῶν συνδυασμῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καί δὴ ἐκείνων, αἵτινες ἐζήτουν νά ἀσκοῦν ἐπιρροήν εἰς τά Βαλκάνια, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν θά εἶχε ἡ ἀνθρωπότης τήν δυστυχίαν νά ἴδῃ καί πάλιν ἐκρηγνυόμενον ἕνα μέγαλον πόλεμον, νά μὴ παρασυρθῶμεν καί ἡμεῖς εἰς αὐτόν ὑποχρεωτικῶς ὡς ἐκ τοῦ συνδέσμου, τόν ὁποῖον θά εἶχομεν μέ τόν ἕνα τῶν διαμαχομένων».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἡ Ἑλληνική Ἐξωτερική Πολιτική, 1900–1945*, Αθήνα: Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», 1997, σ. 212.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β'

[Το ευρωπαϊκό ὄραμα του Βενιζέλου]

[...] «Ἡ ἐλληνική κυβέρνησις χαιρετίζει με τῆ μεγαλύτερη ικανοποίηση τὴν ἰδέα τῆς ἐνότητος τῶν λαῶν τῆς Ἑυρώπης· προκειμένου νὰ διασκεδαστεῖ κάθε ἀνησυχία, τὸ ἐγχείρημα οφείλει νὰ ἀναληφθεῖ στα πλαίσια τῆς διεθνούς οργάνωσης καὶ νὰ σεβαστεῖ τὴν ἐθνικὴ κυριαρχία τῶν κρατῶν· ἡ ἐυρωπαϊκὴ ἐνωση, κάτω ἀπὸ ἀνάλογες συνθήκες, ὄχι μόνον δὲν θὰ οδηγήσῃ ἐν τῇ ἐξασθένησῃ ἀλλὰ καὶ θὰ συμβάλῃ ἐν τῇ ἐνίσχυσῃ «τῆς Ἑυρώπης τῶν πατρίδων»· τὰ ἐυρωπαϊκὰ κράτη θὰ ἐξασφαλίσουν σημαντικὰ πλεονεκτήματα ὄχι μόνον ἐν τῷ ἐκονομικῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ τομέα· ἡ ἐξέλιξις πρὸς τὴν ὁμοσπονδιοποίηση οφείλει νὰ ἐπιχειρηθεῖ με ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ με προϋπόθεσιν τὴν πίστωση χρόνου».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Δώδεκα Μελετήματα*, Αθήνα: Ἑλληνικά Γράμματα, 1999, σ. 226-227.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

σελ. 102-103 «Στο διπλωματικό πεδίο ... με τὴν Ἰταλία (23 Σεπτεμβρίου 1928)».

Τὸ κείμενο Α' συμφωνεῖ με τὶς ἱστορικές μας γνώσεις γιατί ἀναφέρει ὅτι προτεραιότητα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Βενιζέλου υπῆρξε ἡ ἀποκατάστασις τῶν σχέσεων με τὴν Ἰταλία, ἡ ὁποία ἦταν σημαντικὴ δύναμις ἐν τῷ Μεσόγειο καὶ γειτονικὴ χώρα.

Σημαντικὲς διμερεῖς συμφωνίες συνομολογήθηκαν ἐπίσης με τὴν Γιουγκοσλαβία (27 Μαρτίου 1929) καὶ τὴν Τουρκία (10 Ἰουνίου καὶ 30 Ὀκτωβρίου 1930). Τὸ κείμενο Α' ἐπιβεβαιώνει τὶς ἱστορικές μας γνώσεις ἀναφέροντας ὅτι δευτέρη βᾶσις τῆς ἐλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἦταν ἡ ἐξομάλυνσις τῶν σχέσεων με τὴν Γιουγκοσλαβία καὶ τὴν Τουρκία. Τὸ κείμενο Α' προσθέτει σχετικὰ ὅτι οἱ διαφορές τῆς Ἑλλάδος με τὴν Γιουγκοσλαβία εἶχαν ὡς ἀφορμὴ τὸ ζήτημα τῆς «Σερβικῆς ζώνης» τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὅτι σκοπὸς τῆς ἐλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἦταν ἡ βελτίωσις τῶν σχέσεων καὶ με τὴν Βουλγαρία καὶ τὴν Ἀλβανία. Σύμφωνα με τὸ κείμενο Α', ἦταν καλὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὶς παλαιὰς τῆς διαφορές καὶ με αὐτά τὰ κράτη καὶ νὰ ἀναπτύξῃ φιλικὲς σχέσεις μαζί τους. Ὡστόσο, σύμφωνα με ὅσα ἀναφέρει ὁ Κ.

Σβολόπουλος στο σχετικό παράθεμα, η ανάπτυξη φιλίας με τη Βουλγαρία και την Αλβανία δεν αποτελούσε πρωταρχικό στόχο για την ελληνική κυβέρνηση.

σελ. 103 «Ακόμη - έστω και χωρίς να υπογραφεί ... και την Ανατολική Μεσόγειο». **Το κείμενο Α' σχετικά αναφέρει** ότι τρίτη βάση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής αποτελούσε η αποφυγή εξάρτησης από τους συνδυασμούς των Μεγάλων Δυνάμεων και ιδιαίτερα όσων από αυτές επιδίωκαν να ασκήσουν επιρροή στα Βαλκάνια. Σκοπός αυτής της διπλωματικής στάσης ήταν, **κατά το κείμενο του Κ. Σβολόπουλου**, να αποφύγει η χώρα μας την εμπλοκή της σε ένα νέο μεγάλο πόλεμο μέσω της σύνδεσής της με κάποια Μεγάλη Δύναμη.

σελ. 103 «Παράλληλα, η ελληνική κυβέρνηση ... την ευρωπαϊκή ενοποίηση». **Το κείμενο Β' αναφέρει** σχετικά ότι η ελληνική κυβέρνηση εμφανίζεται ικανοποιημένη με την ιδέα της ένωσης των ευρωπαϊκών λαών. Για να μην υπάρξουν, ωστόσο, αντιδράσεις πρέπει η υλοποίηση αυτού του σχεδίου να ανατεθεί σε διεθνή οργανισμό, ο οποίος θα σεβαστεί την κυριαρχία κάθε κράτους. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής, **κατά το κείμενο Β'**, θα ήταν η ενδυνάμωση «της Ευρώπης των πατριδών» και η εξασφάλιση πολιτικών και οικονομικών πλεονεκτημάτων από τα ευρωπαϊκά κράτη. **Το κείμενο Β' προσθέτει** ότι η πορεία προς μία ομοσπονδία των ευρωπαϊκών κρατών απαιτεί μεγάλη προσοχή στη διαδικασία υλοποίησής της και χρόνο.

Σε εποχή διεθνούς, ακόμη, αισιοδοξίας αυτή η εξωτερική πολιτική κατόρθωσε να ενισχύσει το διπλωματικό κύρος της Ελλάδας.

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στις διαφωνίες και τις ρυθμίσεις των συμμάχων – νικητών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το 1945 ως το 1949 σχετικά με το μέλλον της Ανατολικής Ευρώπης (μονάδες 10) και της Γερμανίας (μονάδες 15).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Εγκαθίδρυση φιλοσοβιετικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη]

[...] Σταδιακά, σε διαφορετικά χρονικά σημεία σε κάθε χώρα της Ανατολικής Ευρώπης, οι Σοβιετικοί εγκατέστησαν φιλικές προς αυτούς κυβερνήσεις, [...] σταθεροποιώντας κομμουνιστικά καθεστώτα: στη Ρουμανία τον Νοέμβριο του 1946, στην Πολωνία τον Ιανουάριο του 1947, στην Ουγγαρία τον Αύγουστο του 1947 [...]. Στα τέλη του 1947, μόνον στην Τσεχοσλοβακία (όπου στις ελεύθερες εκλογές του Μαΐου 1946 το κομμουνιστικό κόμμα έλαβε το 38% των ψήφων) εξακολουθούσε να επιβιώνει κυβέρνηση με τη συμμετοχή αστικών πολιτικών δυνάμεων, και εκεί όμως κρίσιμα υπουργεία και τομείς της διοίκησης (οι ένοπλες δυνάμεις, οι δυνάμεις ασφαλείας) ελέγχονταν από τους κομμουνιστές.

Ε. Χατζηβασιλείου, *Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, [Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία 5], Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2008, σ. 84.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το συμμαχικό Συμβούλιο Ελέγχου στη Γερμανία]

[...] Για τη Γερμανία που ακόμα αντιστεκόταν, η απόφαση των τριών ήταν η χωρίς όρους παράδοση. Στην κατεχόμενη Γερμανία κυριαρχία θα ασκούσαν οι δυνάμεις κατοχής των τριών μεγάλων νικητών με όργανο το Συμβούλιο Ελέγχου. Οι αποφάσεις του συμβουλίου έπρεπε να λειτουργούν με ομοφωνία, διαφορετικά κάθε ζώνη επιρροής θα λειτουργούσε με τις δικές της αποφάσεις. Ο Ρούζβελτ θεώρησε σκόπιμο να ανατεθεί και μια ζώνη επιρροής στους Γάλλους. Ο Στάλιν αντέδρασε στην πρόταση αυτή, διότι δεν ήθελε ακόμα ένα μέλος στο Συμβούλιο Ελέγχου, όμως μπροστά στην επιμονή των δύο άλλων και επειδή είχε εξασφαλίσει τον έλεγχο της Πολωνίας, αποφάσισε να υποχωρήσει.

Θ. Βερέμης, Εφημ. Η Καθημερινή, Κυριακή 10 Ιουλίου 2011, σ. 26.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[Διενέξεις των Συμμάχων για το μέλλον της Γερμανίας]

Το κύριο αντικείμενο της διενέξης των Σοβιετικών με τους Δυτικούς έμοιαζε να είναι η Γερμανία [...]. Από τις αρχές του 1946 οι απόψεις των πρώην συμμάχων για το θέμα εμφανίζονται διαμετρικά αντίθετες. Η ΕΣΣΔ, που είχε υποστεί τα πάνδεινα από τη γερμανική εισβολή και φοβόταν μήπως οι Αμερικανοί αξιοποιήσουν τη στρατιωτική υπεροχή που τους πρόσφερε η αποκλειστική κατοχή ατομικών όπλων με σκοπό να διαλύσουν το «προλεταριακό κράτος» (κάτι που κανένας δεν σκεφτόταν σοβαρά στις Ηνωμένες Πολιτείες), επιδόθηκε συστηματικά στη διάλυση των εργοστασίων της ζώνης που έλεγχε, για να ενισχύσει τη δική της οικονομική ανόρθωση και να πετύχει τη μακρόχρονη εξασθένηση του παλιού της εχθρού. Απεναντίας οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί, που πίστευαν ότι μια Γερμανία φτωχή, δυσαρεστημένη και απογυμνωμένη από ηγετικά στελέχη θα πιανόταν πιο εύκολα στο δόκανο του κομμουνισμού, έδωσαν γρήγορα τέλος στην πολιτική της αποβιομηχάνισης και των αντιναζιστικών εκκαθαρίσεων.

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. 3: *Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 175-176.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

(Εισαγωγή: προαιρετικά, στην εισαγωγή θα μπορούσε να γίνει αναφορά στο γενικότερο ιστορικό πλαίσιο στο τέλος του πολέμου από τις σελίδες 134-135)

Όταν το 1945 νικήθηκε ο Άξονας, οι νικητές κλήθηκαν να διαχειριστούν τα προβλήματα ενός μεταπολεμικού κόσμου, για τις κατευθύνσεις του οποίου δεν συμφωνούσαν απαραίτητα. Παρά την αρχική εντύπωση ότι οι νικητές «μοίρασαν τον κόσμο» στις συνδιασκέψεις της Γιάλτας και του Πότσταμ, σε αυτές τις συναντήσεις δε συνήφθη μια συνολική συμφωνία για τον μεταπολεμικό κόσμο.

Κατά συνέπεια, **σελ.143** «μετά το 1945 ... δυτικό τμήμα της ηπείρου». **Όπως επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Α΄**, οι Σοβιετικοί τοποθέτησαν κυβερνήσεις φιλικές προς αυτούς, δηλαδή κομμουνιστικές, σε κάθε χώρα της ανατολικής Ευρώπης.

Πιο συγκεκριμένα, στη Ρουμανία το Νοέμβριο του 1946, στην Πολωνία τον Ιανουάριο του 1947, στην Ουγγαρία τον Αύγουστο του 1947. Μόνο η Τσεχοσλοβακία παρουσίαζε την παρακάτω ιδιαιτερότητα: αστικές πολιτικές δυνάμεις συνέχιζαν να συμμετέχουν στο καθεστώς, κρίσιμα όμως υπουργεία, όπως ένοπλες δυνάμεις και δυνάμεις ασφαλείας ελέγχονταν από τους κομμουνιστές.

σελ. 143 «Μετά το 1945, η Γερμανία ... αντίστοιχες ζώνες κατοχής». Για τις αντιπαραθέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ των συμμάχων για τις ζώνες κατοχής **συμπληρωματικές πληροφορίες παρέχει το κείμενο Β'.** Πιο συγκεκριμένα, ένα Συμβούλιο Ελέγχου αποτελούσε το όργανο με το οποίο θα ασκούσαν εξουσία οι δυνάμεις κατοχής των τριών μεγάλων νικητών. Οι αποφάσεις στο Συμβούλιο έπρεπε να είναι ομόφωνες, διαφορετικά θα αυτονομούνταν η διαχείριση της ζώνης στην εμφάνιση οποιασδήποτε διαφωνίας. Υπήρξε μια διαφωνία ανάμεσα σε Ρούζβελτ (ΗΠΑ) και Στάλιν (ΕΣΣΔ) για τη συμμετοχή της Γαλλίας στο Συμβούλιο Ελέγχου, αλλά ο Στάλιν τελικά υποχώρησε, εφόσον είχε εξασφαλίσει τον έλεγχο της Πολωνίας.

σελ. 143 «Η Γερμανία έγινε αμέσως πεδίο ανταγωνισμού ... οι Σοβιετικοί». **Συμπληρωματικά στο κείμενο Γ' αναφέρεται** η τακτική που ακολούθησαν η ΕΣΣΔ και οι Δυτικοί Σύμμαχοι για τη Γερμανία. Η τακτική ήταν εκ διαμέτρου αντίθετη. Η ΕΣΣΔ, έχοντας υποστεί τη γερμανική εισβολή του Χίτλερ αλλά και φοβούμενοι τη στρατιωτική υπεροχή των Αμερικανών (ΗΠΑ) που είχαν την ατομική ενέργεια στα χέρια τους ακολούθησε πολιτική διάλυσης των εργοστασίων της Γερμανίας, για να ενισχύσει τη δική της οικονομική ανάπτυξη σε βάρος της Γερμανίας. Βρετανοί και Αμερικάνοι, που ήθελαν να εξασφαλίσουν την αποδέσμευση της Γερμανίας από τον κομμουνισμό, αποκήρυξαν την πολιτική της εκβιομηχάνισης και των αντιναζιστικών εκκαθαρίσεων.

(Επίλογος) σελ. 143 «Επομένως, καμία από τις δύο πλευρές ... ανατολικό Βερολίνο».

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα είναι σαφώς διατυπωμένα και οι απαντήσεις μπορούν να αντληθούν από συγκεκριμένα χωρία του σχολικού βιβλίου. Έχουν διαβαθμισμένη δυσκολία, αλλά μόνο ένας πολύ καλά προετοιμασμένος υποψήφιος θα απαντήσει άριστα (λαμβάνομένου υπόψη του μεγάλου αριθμού σελίδων της ύλης).